

FN-forbundets reformpapir

FN - En bedre Verden er mulig

2

FN-forbundets Reformpapir 2

FN - En bedre verden er mulig

Forord.....	3
1. FN -- En bedre verden er mulig	4
2. Styrkelse af FN's Generalforsamling	5
Baggrund.....	5
3. En stærkere rolle til FN's økonomiske og sociale råd (ECOSOC)	6
Baggrund.....	6
Anbefalinger.....	7
4. En effektiviseret og styrket organisation	8
Baggrund.....	8
Anbefalinger.....	8
5. International Retsorden	9
Baggrund.....	9
Anbefalinger.....	9
6. Nedlæg FN's Formynderskabsråd	10
Baggrund.....	10
Anbefalinger.....	10
7. Civilsamfundets nødvendige deltagelse.....	11
Baggrund.....	11
Anbefalinger.....	12
8. Virksomhedernes globale ansvar	13
Baggrund.....	13
Anbefalinger.....	13
9. Smarte sanktioner.....	14
Baggrund.....	14
Anbefalinger.....	15
Noter.....	17

Forord

Ved de Forenede Nationers Millennium-samling 2000 besluttede medlemsstaterne at effektivisere organisationen, således at den nu, i globaliseringens tidsalder, kommer til at fremstå som en stærk multilateral organisation, der er i stand til at føre de beslutninger ud i livet, der ved den lejlighed blev truffet af verdens statsledere. Millennium-erklæringen indeholder et klart sæt prioriteter for FN's arbejde, herunder en række præcise mål for udviklingen i verdens fattigste lande, som skal opfyldes inden 2015.

FN's sikkerhedsråds håndtering af Irak-spørgsmålet har synliggjort en række svagheder ved arbejdet med sikring af fred og sikkerhed. Der blev ikke opnået enighed om beslutningsgrundlaget, der kunne ikke blive enighed om præmisserne for en eventuel aktion, og et mindretal af Rådets medlemmer respekterede ikke flertallets holdning. Samtidig har det efterfølgende forløb tydeligt vist, at det ud over de legale mangler er meget problematisk at gennemføre aktioner uden bred international opbakning. Behovet for et bedre kollektivt sikkerhedssystem er indlysende.

På FN's 58. generalforsamling 2003-04 blev der for alvor taget hul på konkrete reformer, i første omgang af Generalforsamlingens arbejde, og der er besluttet tidsterminer for det videre arbejde under den 59. generalforsamling.

Samtidig blev der udpeget medlemmer til et højniveaupanel, som bl.a. skal fremkomme med forslag til nødvendige ændringer i FN's primære organer for at sikre effektiv kollektiv handling, dvs. ændringer i Generalforsamlingen, Sikkerhedsrådet og Det økonomiske og sociale råd. Panelets anbefalinger forventes at foreligge i begyndelsen af 2005.

Dertil vil et andet højniveaupanel i løbet af 2004 fremkomme med anbefalinger til hvordan FN kan styrke relationerne til civilsamfundet.

Der er mere end nogensinde udsigt til at der nu kan skabes enighed om gennemgribende reformer af FN-systemet. Der er lagt op til vigtige beslutninger på området allerede i 2004 og 2005. Med udsigt til at Danmark bliver medlem af Sikkerhedsrådet i perioden 2005-06 er der samtidig lagt op til at FN i de kommende år vil få en mere fremtrædende plads i dansk politik. Det er baggrunden for, at FN-forbundet i efteråret 2003 udsendte sit første reformpapir om Fred og Sikkerhed, som her følges op af vore forslag til reformer af FN som helhed og af FN's rolle i forhold til andre internationale aktører.

Reformpapiret er udarbejdet af FN-forbundets reformudvalg, behandlet af FN-forbundets repræsentantskab den 24. april 2004, og efterfølgende godkendt af FN-forbundets bestyrelse.

Bente Nielsen
Formand for FN-forbundet
Maj 2004

1. FN - En bedre verden er mulig

*Vi de forenede nationers folk,
besluttede på at frelse kommende generationer fra krigens svøbe.*
FN-pagtens indledning

Hvor sejrsmagterne efter Anden Verdenskrig stod samlet omkring oprettelsen af FN, baseret på deres samlede vision for en stabil verden, er det i dag sværere at få øje på fælles fodslag blandt verdens nationer. En paradoksal situation, da dagens verdensomspændende problemer er mindst lige så udfordrende som dengang.

Krigens karakter er skiftet fra primært interstatslige til intrastatslige konflikter og konflikter spredt via terror; krigens våben er øget til at omfatte præcise atomare, biologiske og kemiske våben, samtidig med at konventionelle våben fortsat også kræver alt for mange menneskeliv; krigens aktører er ikke længere en hær mod en anden, men oftere befolkningsgrupper mod andre befolkningsgrupper, og små grupper fanatikere er i stand til at sprede rædsel og terror fjernt fra konflikters geografiske placering; krigens metoder er blevet mere og mere civilisationsfjendske, hvor andelen af civile ofre i forhold til soldater konstant stiger.

De senere års accelererende økonomiske globalisering skaber fremgang for nogle grupper og regioner, mens områder, der opfattes som uinteressante for investorer, synker dybere ned i armod og fattigdom; en tilbagegang der forstærkes af, at de industrialiserede landes bistandsmidler i højere og højere grad er afløst af private investeringer. Den teknologiske globalisering øger ulighederne, hvor lande og grupper, der kan udnytte fremskridt på bl.a. IT-området opnår yderligere gevinster, på bekostning af lande, hvor det store flertal af befolkningen end ikke har direkte adgang til en telefon.

Udvikling og vækst medfører øget pres på naturressource-grundlaget, og teknologiske fremskridt kan også medføre problemer på det miljømæssige område. Konsekvenser, der bliver mere og mere globale. Konflikter kan opstå, når ressourcerne forsvinder, og store befolkningsgrupper kan blive flygtninge på grund af manglende ressourcer og de deraf følgende konflikter. Øget forbrug og intensiveret produktion kræver ressourcer og medfører stigende forurening og natur-ødelæggelse. Særligt ressourceudvinding og energi-produktion kan forårsage grænseoverskridende katastrofer, når det går galt, som grundstødte olietankere og forulykkede atomkraftværker har vist.

Vi er vidner til en globalisering af krige, konflikter, risici, miljøproblemer og underudvikling; problemer og udfordringer, hvis løsning nødvendigvis skal findes på det globale niveau.

Løsningerne skal være til gavn for nuværende og kommende generationer, unge og gamle, til gavn for begge køn, rige og fattige, raske og handikappede, må ikke baseres på race eller religiøst tilhørsforhold og skal tilgodese både udviklede- og udviklings-lande.

Det kræver en bæredygtig verden i alle dens dimensioner: socialt, økonomisk og miljømæssigt - og også etisk og moralsk. Det kræver en verden baseret på menneskerettigheder, sikkerhed og retfærdig international ret. Store krav, men ikke for store, når man skal stræbe efter at opfylde ethvert menneskes rimelige ønsker til et godt liv. Det kræver også reel inddragelse af alle aktører på alle niveauer; verdens regeringer og deres bureaukratier er ikke alene i stand til at opfylde kravene, men er nødt til at samarbejde med civilsamfundet for at kunne opnå de bedste resultater.

Her er FN den eneste globale institution, der kan være ramme og forum for, om ikke styring af globaliseringen på kort sigt, så koordinering af løsningerne. FN er bare ikke i sin nuværende form i

stand til at løfte opgaven ordentligt. Selv om den oprindelige pagt har været robust nok til at kunne udgøre fundamentet for FN i 59 år, så er den i stigende grad utilstrækkelig i forhold til dagens globale udfordringer. Det er en erkendelse, der har foranlediget endnu en runde reform-diskussioner i FN; diskussioner, der er for vigtige til at overlade til professionelle diplomater alene, men som også skal involvere alle dem, hvis interesser pagten skal varetage: de forenede nationers folk.

Vi har i FN-forbundet ikke fundet et endegyldigt design for fremtidens globale styring via FN; til gengæld har vi formuleret tanker og anbefalinger til forskellige tiltag, der på kort sigt kan gennemføres i FN for at vi kan gå i den rigtige retning mod en mere retfærdig og bæredygtig verden i fred og balance.

Vores indledning til dette reform-udspil bliver derfor:

Vi, de forenede nationers folk, tror på, at en bedre verden er mulig

2. Styrkelse af FN's generalforsamling

Baggrund

Generalforsamlingen¹ er det eneste universelle forum, hvor hvert medlemsland har én stemme, uanset størrelse. I betragtning af dens brede sammensætning og kompetence til at drøfte alle spørgsmål og anliggender, der falder inden for pagtens rammer, kan den betegnes som det politisk set vigtigste globale diskussionsforum. På trods heraf er det den almindelige opfattelse, at forsamlingens bidrag til FN's arbejde er blevet mindre med årene. En væsentlig årsag hertil er den stærkt stigende arbejdsmængde², som ikke fortsat vil kunne afvikles uden væsentlige ændringer i tilrettelæggelsen af mødeplan, dagsorden og arbejdsform.

Størstedelen af Generalforsamlingens arbejde er presset sammen inden for en periode på kun tre måneder om året - fra slutningen af september og indtil jul. Udviklingen i arbejdsmængden er steget kolossalt fra FN blev stiftet i 1945 med 51 medlemmer til nu, hvor der er 191 medlemmer. Dagsordenen er også vokset med årene, og en del af punkterne overlapper hinanden, mens andre efterhånden har overlevet sig selv. Tid, der kunne bruges bedre på drøftelse af aktuelle emner af global betydning, spildes ofte på indholdsløse debatter og forhandling af resolutioner af ringe betydning.

FN-forbundet er af den opfattelse, at kvaliteten af FN's arbejde og organisationens gennemslagskraft i forhold til andre internationale aktører og i forhold til medlemslandene vil kunne øges gennem en styrkelse af Generalforsamlingens rolle og en effektivisering af arbejdsformen.

Der er allerede gjort store fremskridt i Generalforsamlingens reformdrøftelser. Generalforsamlingens resolution fra december 2003³ indeholder en lang række konkrete beslutninger, der vil styrke Generalforsamlingens rolle i forhold til Sikkerhedsrådet og ECOSOC samtidig med, at arbejdstilrettelæggelsen og arbejdsformen effektiviseres og moderniseres. Der sker også en effektivisering af Generalkomiteens arbejde⁴ og en forbedring af arbejdstilrettelæggelsen i Generalforsamlingens hovedudvalg⁵ ved opdeling af Generalforsamlingens mødeplan på to årlige perioder.

Anbefalinger

FN-forbundet anbefaler, at beslutningerne i Generalforsamlingens resolution fra december 2003 bliver konkretiseret under FN's 59. samling 2004-05 og føres ud i livet så hurtigt som muligt.

I den forbindelse har FN-forbundet følgende forslag:

- vedrørende styrkelse af embedet som formand for Generalforsamlingen⁶ foreslår vi, at kontinuiteten styrkes ved indførelse af et trojka-system⁷ for formandseembedet
- vedrørende udvidelse af perioden for den årlige samling foreslår vi, at den årlige samling tilrettelægges således, at den nuværende tre måneders periode fra slutningen af september og indtil jul kan udvides med op til tre måneder, f.eks., efter en måneds pause, fra 1. februar. Det vil muliggøre, at arbejdet i hovedudvalgene kan udstrækkes over en større del af året med forskellige arbejdsperioder for de enkelte udvalg⁸, hvor det er hensigtsmæssigt.

3. En stærkere rolle til FN's økonomiske og sociale råd (ECOSOC)

Baggrund

ECOSOC har ifølge FN-pagten opgaven at koordinere det arbejde, der udføres på bl.a. det økonomiske og sociale område⁹. ECOSOC's styrke ligger i høj grad på det regel- og normskabende område inden for bl. a. menneskerettigheder og social udvikling, men på det makroøkonomiske plan har ECOSOC indtil nu ikke for alvor kunnet udfylde sin koordinerende rolle. I samarbejdet med Bretton Woods institutionerne¹⁰ og Verdenshandelsorganisationen (WTO)¹¹ har ECOSOC ikke spillet nogen vægtig rolle, og som debatforum tillægges Rådet ikke afgørende betydning¹².

FN-forbundet finder det af afgørende betydning for FN's fremtidige rolle, at der tages skridt til en markant styrkelse af ECOSOC's rolle, således at Rådet på sigt kan indgå på lige fod i samarbejdet med Verdensbanken og WTO om en koordineret indsats til opfølgning på Monterrey konferencen om udviklingsfinansiering¹³ og til realisering af 2015-målene¹⁴.

Det er samtidig vigtigt at erkende, at dagens globale trusler ikke kun stammer fra terrorisme og konventionelle, atomare, biologiske og kemiske våben. Det brede trussels- og sikkerhedsbegreb indbefatter også spørgsmål om individuel menneskelig sikkerhed samt økonomisk, social og miljømæssig sikkerhed.

Det samlede trusselsbillede skal imødegås af et samlet FN, og derfor skal Sikkerhedsrådet blive bedre til at samarbejde med resten af organisationen. Omvendt, så skal resten af organisationen også sættes i stand til at være en ligeværdig medspiller til Sikkerhedsrådet. Et styrket og reformeret ECOSOC vil være det afgørende centrum for dette medspil.

Et væsentligt bidrag til reformbestrebelserne ventes at komme i begyndelsen af 2005 i form af anbefalinger fra Højniveaupanelet vedrørende de globale sikkerhedstrusler og reform af det internationale system, som blev nedsat af FN's generalsekretær i november 2003¹⁵. Panelet fik til opgave at undersøge de største trusler, verden står overfor inden for fred og sikkerhed i bred forstand, herunder også inden for de økonomiske og sociale områder, for så vidt de vedrører fred og sikkerhed. Panelet skal udarbejde anbefalinger til indholdet i en kollektiv reaktion på disse trusler.

Anbefalinger

Forslag til reformer på længere sigt.

- Mere kompetence til ECOSOC.
FN-forbundet foreslår, at der arbejdes hen imod en styrkelse af ECOSOC gennem en ændring af pagten, således at Rådet får den nødvendige kompetence til at kunne optræde på FN's vegne i en koordinerende rolle på det makroøkonomiske plan i et tæt samarbejde med Bretton Woods institutionerne og WTO. FN-forbundet forudsætter, at medlemslandene giver kompetence til, at der i et sådant samarbejde kan iværksættes sanktioner mod medlemslande, der overtræder gældende regelsæt på det økonomiske og sociale område.
- Organisatorisk reform.
En forudsætning for en styrket rolle er, at der også iværksættes en organisatorisk reform på området. Kofi Annan etablerede som en del af de organisatoriske reformer i 1997 fire koordinerende komiteer på hovedkvarterniveau, tematiseret omkring Fred og Sikkerhed, Udvikling, Økonomiske og Sociale spørgsmål samt Humanitære spørgsmål. Disse komiteer kunne på kort sigt danne udgangspunkt for en tilnærmelse af beslægtede organisationer, så dobbeltmandater kan undgås, mens det på længere sigt må betyde sammenlægning af organisationer. F.eks. må det være muligt at kunne sammenlægge FAO, WFP og IFAD¹⁶.
- Sammenlægning af organisationer i tre søjler.
Under ECOSOC forestiller vi os tre søjler, enten med udgangspunkt i de koordinerende komiteer eller dannet ved sammenslutninger af organisationer på henholdsvis udviklingsområdet, miljøområdet og på det sociale og kulturelle område. I det omfang, det er muligt og hensigtsmæssigt, skal der arbejdes hen imod egentlige fusioner mellem organisationerne på de tre områder, omfattende såvel organer under ECOSOC, Generalforsamlingen og Sekretariatet inden for det økonomiske og sociale område¹⁷, FN's fonde og programmer¹⁸ som FN's særorganisationer¹⁹. Hermed kan den nuværende langsommelige og bureaukratiske proces undgås, hvor en beslutning i f.eks. Bæredygtighedskommissionen (CSD) først skal godkendes af ECOSOC, før den sendes videre til behandling i Generalforsamlingens andet udvalg, der derefter skal indstille den til godkendelse i Generalforsamlingen.
- En mindre rådsforsamling. -Ændring af Rådets størrelse og sammensætning
Som led i den organisatoriske reform skal der ske en strømlining på det ledelsesmæssige område, således at det nuværende råd med 54 medlemmer erstattes af en mindre rådsforsamling med ligelig repræsentation fra de regionale landegrupper.
- Et styrket ECOSOC.
Den organisatoriske reform skal dels styrke Rådet i den koordinerende rolle på det makroøkonomiske plan og dels styrke FN's rolle i det tekniske samarbejde på landeniveau.

Forslag til reformer på kort sigt

De ovennævnte mere langsigtede reformforslag skal forberedes ved gennemførelse af mere begrænsede hurtigtvirkende reformer, der kan styrke ECOSOC's rolle, herunder:

- Effektivisering af møderutiner og arbejdsgange.
  - Fortsættelse af de igangværende forsøg på at effektivisere møderutiner og arbejdsgange, bl.a. ved anvendelse af interaktive dialogmøder ved behandling af udvalgte dagsordenspunkter.
  - Tilpasning af ECOSOC's mødeplaner til de igangværende overvejelser om udvidelse af den årlige periode for Generalforsamlingens møder og hovedudvalgenes arbejde. I den

forbindelse bør overvejes indførelse af hyppigere rådsmøder for at lette arbejdspresset i den nuværende mødefrekvens.

- Overveje flytning af ECOSOC's møder fra Geneve til New York i det omfang, det kan styrke samarbejdet med Generalforsamlingen og Sikkerhedsrådet og styrke Rådets koordinerende rolle.
- Forberedelse af den organisatoriske reform.
  - Som en forløber for en kommende mindre rådsforsamling foreslår vi, at ECOSOC blandt sine medlemmer udpeger en eksekutivkomite bestående af f.eks. 3 medlemmer fra hver af de regionale landegrupper. Eksekutivkomiteen kunne på ECOSOC's vegne indgå i samarbejdet med Bretton Woods institutionerne og WTO om 2015-målene og opfølgningen på Monterrey konferencen om udviklingsfinansiering.
  - Til støtte for eksekutivkomiteens arbejde foreslås nedsat bredt sammensatte ekspertgrupper til forskning og udvikling af politikpapirer på de nævnte to områder.
  - En øget indsats for tættere samarbejde mellem fonde og programmer i lighed med det allerede etablerede samarbejde mellem UNDP, UNFPA og UNICEF²⁰.
  - Et øget samarbejde på det koordinerende plan med særorganisationerne.

4. En effektiviseret og styrket organisation

Baggrund

Siden Kofi Annan blev FN-generalsekretær i 1997 er der sket en reform af den overordnede organisation og af management i organisationen. Formålet har været at forbedre koordinationen, at øge ansvarligheden og at formindske overlappende funktioner.

I hovedkvarteret i New York er 30 afdelinger, fonde og programmer blevet grupperet i 4 sektioner: Fred og Sikkerhed, Humanitære områder, Udviklingsforhold samt Sociale og Økonomiske områder. På landeniveau er der for at få en operationel synergi samt en bedre ressourcenyttelse igangsat et projekt for at få fælles FN-huse for alle FN-organisationer i de enkelte lande. Samtidig har FN's *Resident Coordinator* i hvert land fået mandat til at integrere og koordinere de forskellige FN-organisationers arbejde.

Den politiske ledelse af flere af underorganisationerne er blevet professionaliseret bl.a. ved at mindske antallet af medlemslande i de besluttende organer. Det gælder f.eks. i UNDP og UNICEF.

På managementsiden er der strammet op på procedurer for ansættelser af personale, således at der er fælles retningslinier for ansættelser og kompetencevurderinger i FN. Samtidig opslås alle stillinger offentligt.

På budgetområdet er der vedtaget en budgetreform, som bl.a. indebærer, at intet land kan komme til at betale mere end 22 procent af FN's grundbudget. Problemet med nødvendigheden af mange frivillige bidrag til finansiering af fredsbevarende operationer, fonde og programmer er dog stadig ikke løst, ligesom FN er tilbageholdende med at iværksætte sanktioner mod medlemslande, som ikke betaler det ordinære kontingent.

Anbefalinger

Der er sket mange positive udviklinger med FN som organisation de seneste år, og det er vigtigt hele tiden at støtte generalsekretærens arbejde med at professionalisere organisationen og gøre den

mere operationel. Specielt på budgetområdet er der stadig mangler, idet mange af de fredsbevarende operationer, fonde og programmer drives for frivillige bidrag.

FN-forbundet foreslår konkret:

- Professionaliseringen af underorganisationer, programmer og fonde skal fortsættes.
- Koordineringen af FN's arbejde i de enkelte lande skal styrkes endnu mere, og der hvor der endnu ikke er fælles FN-huse, bør disse etableres hurtigst muligt.
- Inden for de fire hovedområder bør der overvejes sammenlægning af nogle af underorganisationerne, fondene og programmerne.
- Alle medlemslande opfordres til at betale deres kontingent til tiden og uden betingelser. Ved for sen indbetaling af kontingent sker der en rentetilskrivning. Artikel 19 i FN-pagten²¹ tages konsekvent i brug, når medlemslandene ikke betaler kontingent efter reglerne.
- At der arbejdes videre med forslag om at sikre alternativ, yderligere finansiering af FN, f.eks. via en Tobin-tax²², eller ved skat på internationale flyrejser eller flybrændstof.

5. International retsorden

Baggrund

Den Internationale Domstol (ICJ), også kaldet den mellemfolkelige domstol, er indskrevet i FN-pagten²³ og er tænkt som et forum til at løse konflikter mellem stater på fredelig vis. Derudover kan FN's hovedorganer spørge Domstolen til råd i juridiske anliggender. Selve Domstolen består af 15 medlemmer fra forskellige lande med de primære juridiske systemer repræsenteret.

Svagheden ved Domstolen, sådan som konflikterne i verden har udviklet sig, er, at den kun kan tage stilling til konflikter mellem stater og ikke f.eks. kan dømme i en sag, hvor en stat begår overgreb mod personer eller minoritetsgrupper. Endvidere har det krigsforebyggende element i Den Internationale Domstol vist sig ikke at fungere i praksis, da stater i krisesituationer afviser at lade sagen behandle af Domstolen. Domstolen er også begrænset af, at den ingen sanktionsmuligheder har, at begge parter samtykke kræves før Domstolen kan behandle en sag, og at dommen kun gælder for de stater, der har indbragt sagen.

I de seneste 10 år er den internationale retsorden kommet mere på dagsordenen, og der er blevet nedsat *ad hoc* krigsforbryderdomstole til at behandle sager fra Rwanda, Ex-Jugoslavien osv. Disse tribunaler er organisatorisk underlagt Sikkerhedsrådet, og dermed løsrevet fra ICJ. Oprettelsen af Den Internationale Straffedomstol (ICC)²⁴ er indtil videre sidste trin i udviklingen af en international retsorden. Hermed er der skabt mulighed for, at der også kan dømmes i staters og personers overgreb på enkeltpersoner og minoriteter under særlige omstændigheder. Desværre mangler afgørende staters tilslutning, før ICC kan blive et reelt effektivt organ.

Anbefalinger

- Alle lande bør snarest acceptere Den Internationale Domstols generelle jurisdiktion uden reservationer.

- FN's generalsekretær skal også kunne hente vejledning hos Domstolen.
- Domstolen skal have udvidet sit mandat til at sikre, at internationale traktater, konventioner og lignende overholdes.
- Ad hoc krigsforbryderdomstolene og Den Internationale Straffedomstol skal integreres i Domstolens arbejde, således at der kan skabes et samlet, globalt juridisk organ i FN-regi;
- FN's generalforsamling skal kunne indbringe stater, der ikke overholder traktater og international lov, for Domstolen;
- Civilsamfundet, enten repræsenteret ved NGO'er eller ved enkeltpersoner, skal kunne indbringe stater, der ikke overholder traktater og international lov, for Domstolen.
- Sikkerhedsrådet skal have pligt til at følge domme fra Domstolen op med passende sanktioner, jf. de sanktionsmuligheder der er nævnt i afsnit 9.

6. Nedlæggelse af FN's formynderskabsråd

Baggrund

Det sjette centrale FN-organ, der blev etableret i forbindelse med FN's oprettelse, var Formynderskabsrådet²⁵. Dets hovedopgave var at koordinere styringen af de daværende koloniområder, og fremme deres overgang til selvstyre. Det skete ved kontrol af administrationen af ikke-selvstyrende FN-mandatområder, hvoraf der efter 2. verdenskrig var 11. Det sidste mandatområde, Palau, fik sin selvstændighed i 1985, og Rådet indstillede sit arbejde i 1994, hvor reglen om et årligt Rådsmøde blev ændret til, at Rådet kun skulle mødes efter behov.

Mandatområder i overensstemmelse med pagtens formuleringer er i dag stort set ikke-eksisterende, med Vestsahara som en mulig undtagelse. Tolket man pagten lidt friere, kan man diskutere hvorvidt andre land-områder er mulige arbejdsområder for Rådet. Grønland kunne teoretisk være et sådant område, men mere relevant ville det være at nævne det palæstinensiske selvstyreområde.

Formynderskabsrådet kunne være det centrale forum for en daglig, samlet multilateral FN-tilgang for behandling af Mellempøst-konflikten, men for det første vil det formelt kræve en pagt-ændring, for det andet er det i den nuværende situation usandsynligt, at alle konfliktens parter og mæglere ønsker Rådets medvirken.

I erkendelse af Rådets manglende relevans er mange forslag fremkommet mht. at ændre dets arbejdsområde, f.eks. til at styre og være formynder for områder, der er globalt fælleseje (atmosfæren, verdensrummet, verdenshavene mv.). Det er også forslag, der vil kræve en pagt-ændring samtidig med, at forslagene trods deres fornuftige rationale, mest relevant hører under et styrket ECOSOC's arbejdsområde.

Anbefalinger

- Som konsekvens af ønsket om et effektivt FN, uden dobbeltmandater og tomme funktioner, anbefales det, at Formynderskabsrådet nedlægges.

- Sikkerhedsrådet skal behandle koloni- og besatte områders status.

7. Civilsamfundets nødvendige deltagelse

Baggrund

Verdensøkonomien er blevet mere integreret og verdens problemstillinger er blevet mere komplekse og grænseoverskridende. Staternes kapacitet til at imødegå disse står ikke mål med hvad der er nødvendigt, hverken hvad angår viden eller ressourcer. Samtidig er der sket en tilsvarende grænseoverskridende udvikling af ny teknologi, særligt på kommunikations-området, der har medført hurtigere og billigere adgang til telefoner, internettet og til rejser.

Globaliseringen medfører en anden rollefordeling mellem de internationale aktører. Erhvervslivet har længe spillet en rolle i forhold til staternes beslutningsprocesser, men gennem de sidste tyve år har civilsamfundet også fået en stigende betydning. Civilsamfundet har efterhånden opnået en naturlig placering i implementeringsfasen, mens den samme naturlige placering i politik-formulerings- og beslutningsfaserne ikke er slået igennem.

Civilsamfundet deltager i FN's arbejde på forskellige måder og er i FN-pagten nævnt og anerkendt i forhold til ECOSOC²⁶. I forbindelse med møder kan repræsentanter for civilsamfundet deltage og fortrinsvis observere forhandlingerne, og fra tid til anden kan mødets formand tillade indlæg fra ikke-stater. I forskellige fora forsøges indført programsatte diskussioner mellem stater, virksomheder og civilsamfundet, kaldet "Multi-stakeholder Dialogues". NGO'er kan også være medlemmer af de officielle delegationer og rådgive de nationale forhandlere. Ved deres tilstedeværelse kan repræsentanterne for civilsamfundet direkte bidrage med deres erfaringer og forslag, og kan være uafhængige observatører og kommunikationskanaler tilbage til hjemlandet. Efter forhandlingernes afslutning kan civilsamfundet kontrollere, hvorvidt beslutningerne gennemføres og rapportere manglende overholdelse af forpligtelser.

Civilsamfundet er også involveret i FN's daglige arbejde, hvor de kan være medansvarlige for implementeringen af langsigtede udviklingsprojekter, rykke ind med kort varsel med specifik erfaring og konkrete ressourcer i forbindelse med katastrofer, eller monitorere f.eks. overholdelsen af menneskerettighederne i FN's medlemslande.

Med jævne mellemrum afholder FN store konferencer og topmøder, hvor alle aktører med interesse for mødets tema bidrager. Udover de konkrete officielle forhandlinger i forbindelse med mødet, genererer mødet også en mængde aktiviteter og oplysning. Topmøder bliver også fora for netværksdannelse, informationsudveksling, fokusering, opbygning af tillid, uddannelse og læring. De parallelle aktiviteter og civilsamfundets deltagelse er med til at tiltrække mediernes og offentlighedens interesse for mødet og er derfor en forudsætning for, at der kan skabes positive resultater og beslutninger - eller i det mindste, at resultaterne ikke bliver for dårlige.

Selv om civilsamfundet som oftest anerkendes og inddrages i forbindelse med FN's arbejde, er der fortsat lande, der har endog overordentligt svært ved at acceptere dette. Der er da heller ikke etableret formelle retningslinier og rettigheder for civilsamfundet generelt i FN's organisation, hverken i FN's generalforsamling eller i Sikkerhedsrådet, eller på nationalt niveau. For at bidrage til afklaringen af dette er der af FN's generalsekretær nedsat et højniveaupanel²⁷, der skal fremlægge sine anbefalinger senere i år²⁸.

Anbefalinger

- Der skal etableres en funktion på højt niveau i FN-systemet, der løbende skal overvåge og sikre sammenhæng i FN-systemets samarbejde med civilsamfundet.
- FN's enhed for samarbejdet med NGO'er, NGLS²⁹, skal sikres tilstrækkelige ressourcer -særligt med henblik på deres indsats for at inddrage flere Syd-NGO'er i FN's arbejde.
- Der skal etableres og sikres fælles regler for civilsamfundsdeltagelse i FN's organer (Sikkerhedsrådet, Generalforsamlingen, ECOSOC), FN's organisationer, konferencer og topmøder. Udgangspunktet skal være ECOSOC-reglerne³⁰, suppleret med "best practices" udviklet særligt gennem de seneste tyve år, bl.a. i FN's Kommission for Bæredygtig Udvikling (CSD)³¹. World Federalist Movement har udarbejdet forslag til en NGO-resolutionen, der kan danne udgangspunkt for videre drøftelser³².
- Procedurene for NGO-akkreditering skal afpolitiseres, og der skal udvikles et sæt klare og enkle deltagelses-kriterier; samtidig skal ansøgningerne være offentligt tilgængelige på nettet.
- Der skal ske en formel anerkendelse af civilsamfundets ret til ikke kun at have adgang til at monitorere FN's arbejde, men også til at have adgang til at arbejde med FN-spørgsmål og bidrage til de konkrete forhandlinger. Denne ret skal inkludere ret til adgang til møder, dokumenter, fysiske arbejdspladser i hovedkvarterer og i regionale og nationale FN-huse³³.
- I forbindelse med globale konferencer og topmøder skal der sikres ret og ressourcer til at etablere og gennemføre sideløbende NGO-fora.
- Nationale og regionale FN-centre skal yde støtte til civilsamfundet - som minimum ved at registrere hvilke NGO'er der eksisterer i det land eller den region de opererer i.
- Ved pagtrevision indskrives en formel anerkendelse af civilsamfundet og civilsamfundets rettigheder og pligter i forhold til FN.
- Diversiteten i civilsamfundet skal erkendes, og der skal defineres underkategorier til NGO-begrebet med lige rettigheder til involvering i FN's arbejde.
- Det skal overvejes at etablere henholdsvis et Peoples' Assembly og et Parliamentarians' Assembly, der eksempelvis under den første -respektive den anden uge af FN's generalforsamling kan diskutere og afgive anbefalinger til udvalgte dele af den efterfølgende generalforsamling;
- Landedelegationerne til FN's generalforsamling (UNGA) skal være bredt sammensatte, så de repræsenterer landenes samfundsgrupper. Dvs., at de udover regeringsrepræsentanter skal indeholde repræsentanter for den politiske opposition, erhvervslivet og civilsamfundet. På længere sigt kan man overveje nye modeller for delegationer til UNGA, inspireret af ILO-modellen³⁴: I første omgang ved at indføre vejledende afstemninger, hvor hvert land har fire pladser/stemmer, fordelt med to til regeringen, en til erhvervslivet og en til civilsamfundet.

8. Virksomhedernes globale ansvar

Baggrund

Virksomheder og organisationer verden over kan bidrage til opnåelse af internationale mål for social og økonomisk bæredygtig udvikling³⁵. FN ønsker at inddrage virksomhederne i partnerskaber, som er målrettet mod at løse verdenssamfundets problemer ved kombineret af ressourcer og kompetencer.

FN's generalsekretær Kofi Annan præsenterede i 1999 *Global Compact* initiativet på World Economic Forum i Davos, Schweiz. Der er tale om en overenskomst på grundlag af ni beskrevne principper³⁶ inden for områderne menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder og miljøbeskyttelsesregler. Virksomheder, der har skrevet under på *Global Compact*, forpligter sig til at overholde de ni principper i deres virksomhedsførelse. Men *Global Compact* skal også betragtes som en god mulighed for at tilegne sig viden og lære af resultaterne og erfaringerne fra *Global Compact*-partnere. I dag har mere end tusind virksomheder, heraf flere internationale fagforeninger og mange civilsamfundsorganisationer verden over, valgt at følge Kofi Annans opfordring, og en gruppe af danske virksomheder har også tilsluttet sig *Global Compact* initiativet. Globalt er virksomhederne både multinationale og små- og mellemstore virksomheder (30 %), og de repræsenterer praktisk talt alle industrier.

Der er blevet stillet spørgsmål ved troværdigheden af de resultater, der offentliggøres af virksomhederne, eftersom der ikke stilles krav om dokumentation for resultaterne. Den private sektors indflydelse på FN's dagsorden frygtes at kunne underminere FN, og virksomhedernes motiver for samarbejdet stilles i tvivl

På Millennium Topmødet i år 2000 opfordrede verdens ledere FN til at indgå i partnerskaber med den private sektor og civilsamfundsorganisationer til fremme af FN's mål og programmer. I 2002 understregede topmødet om Bæredygtig Udvikling i Johannesburg (WSSD) behovet for partnerskaber, der kan fremme opnåelsen af 2015-målene, og der blev i den forbindelse etableret en partnerskabsproces, der den 1. februar 2004 talte 266 partnerskaber.

Fra NGO-side er der udtrykt skepsis. Det frygtes bl.a., at FN's logo gennem partnerskaberne kan blive brugt til at retfærdiggøre virksomheders ellers uacceptable handlinger og praksis ("blue-wash"), og at partnerskabsinitiativerne fra Johannesburg kan blive brugt som undskyldning for ikke at indgå bindende multilaterale aftaler.

Effektiviteten og udviklingseffekten af *Global Compact* initiativet og FN's partnerskaber med virksomheder og andre organisationer er fortsat et åbent spørgsmål. Desuden er der kritik af, at initiativet ikke understreger behovet for, at partnerskaberne forankres i udviklingslande.

Anbefalinger

På baggrund af de beskrevne problemer i partnerskabsmodellerne har FN-forbundet følgende anbefalinger vedrørende *Global Compact*-initiativet og partnerskaberne.

- *Global Compact* bør gøres mere udviklingsorienteret ved indarbejdelse af principper om fattigdomsbekæmpelse, opbyggelse af "social kapital" og ansvarlig forretningsudøvelse i sine ni principper.

- *Global Compact* skal støtte projekter der fremmer opnåelsen af 2015-målene. I den forbindelse bør projekter, der kan fremme forståelsen for Retten til Udvikling³⁷, være centrale. Det samme gælder projekter, der fokuserer på informations- og kommunikationsteknologiens mulighed for at styrke borgernes adgang til at påvirke udviklingen³⁸.
- *Global Compact*-principperne skal udbygges, så de relevante internationale konventioner efterhånden integreres, startende med den internationale anti-korruptionskonvention.
- Danske virksomheder opfordres til at tilslutte sig de ni principper i *Global Compact* og indgå i samarbejde med FN-organisationer og civilsamfunds-organisationer for at fremme 2015-målene, f.eks. ved at give finansiel eller teknisk støtte til projekter i udviklingslande.
- Civilsamfundsorganisationer, fagforeninger, interesseorganisationer mm. bør i højere grad opfordres til at tilslutte sig *Global Compact*.
- Der bør være øget fokus på virksomhedernes sociale ansvar i ECOSOC's fortsatte drøftelser om bindende retningslinier for de multinationale selskaber.
- FN-forbundet foreslår, at FN for at sikre mod misbrug indfører en regelmæssig overvågning af de partnerskaber, der indgås, og af de partnere, der deltager i partnerskaberne.

9. Smarte sanktioner

Baggrund

FN-forbundet offentliggjorde den 24. oktober 2003 i sit Reformpapir 1 forslag til reform af FN's Sikkerhedsråd og forbedring af FN's arbejde for fred og sikkerhed. Dette kapitel om smarte sanktioner hører tematisk til det første papir.

FN-pagten tillader brug af sanktioner mod lande, der udgør en trussel mod international fred og sikkerhed. De senere års ændrede karakter af konflikter har dog nødvendiggjort en omdefinering af den gængse sanktions-opfattelse og -brug.

Bl.a. har FN løbende udarbejdet flere rapporter og anbefalinger angående økonomiske sanktioner brugt imod Irak efter den første Golfkrig. Rapporterne er kritiske overfor brugen af de traditionelle sanktioner, der løbende blev vedtaget af Sikkerhedsrådet. Kritikken retter sig specifikt mod Irak-sanktionerne, og det er derfor værd at fremhæve sanktionerne imod Sydafrika som eksempler på, at omfattende økonomiske sanktioner kan have en effekt.

Det er vigtigt, at hver eneste sanktion er nøje tilrettelagt, så der opnås den størst mulige effekt. De gængse sanktioner indbefatter:

- Generelle handelssanktioner, hvor alle varer er omfattet, til handelssanktioner mod en enkelt vare (våben, olie).
- Finansielle sanktioner (varierende fra komplet forbud for finansielle transaktioner, investeringssanktioner, embargoer på specifikke produkter til indefrysning af bistand, lån og værdier).
- Sanktioner rettet mod bestemte personer eller grupper i landet (rejseforbud, forbud mod økonomiske transaktioner fra disse menneskers side).
- Kulturelle sanktioner (forbud mod sportsligt samkvem eller mod konkrete kulturelle aktiviteter).

Der har dog været tvivl om effekten af de mere omfattende sanktioner, og følgende problemer kan nævnes:

- Mangelfuld tildeling af ressourcer til sanktionernes effektivering og overvågning.
- Langsom implementering pga. utilstrækkeligt udviklede internationale mekanismer.
- Manglende politisk vilje.
- Sanktionerne er endvidere brugt i autoritære stater, hvor befolkningen ikke har haft mulighed for at vise deres utilfredshed med regimet, hvilket ellers var sanktionernes formål.
- Sanktionerne giver grobund for organiseret kriminalitet via et sort marked og ulovlig import/eksport.

Sikkerhedsrådets sanktionskomite har udarbejdet forskellige rapporter om brugen af sanktioner blandt andet på grundlag af den såkaldte *Stockholm Proces*³⁹.

Stockholm processen, som blev drøftet i Sikkerhedsrådet i februar 2003, havde følgende anbefalinger for at FN kunne opretholde et effektivt sanktionsregime:

1. Design af sanktions-resolutioner med større fokus på selve implementering
2. Vedligeholdelse og styrkelse af international støtte til sanktionsregimet.
3. Monitorering, opfølgning og forbedring af sanktionsregimets "mål".
4. Styrkelse af Sekretariatets sanktionsarbejde.
5. Fokus på strukturen i FN's antiterrorisme komite.
6. Effektive sanktionsregimer kræver kapacitetsopbygning og uddannelse.
7. Implementeringen kan forbedres via lov.
8. Implementeringen vil/skal være forskellig alt efter sanktionstypen.
9. Vigtigheden af at vedligeholde nøjagtigheden i sanktionens mål.
10. Rapportering om sanktionernes implementering.

De såkaldte smarte sanktioner har til formål at ramme mere målrettet på den pågældende regimes svage punkter:

- Fastfrysning af finansielle aktiviteter tilhørende medlemmer af et regime.
  - Fastfrysning af bistand fra FN, Verdensbanken, IMF, EU og eventuelle bilaterale donorlande.
  - Embargoer på specifikke produkter som ædelstene, mineraler og råstoffer.
  - Differentierede embargoer på våben, finansielle overførsler, flyvning, rejser og udvalgte varer.
- Smarte sanktioner er blandt andet blevet brugt imod Taliban-styret i Afghanistan og mod UNITA i Angola.

Anbefalinger

- Som udgangspunkt skal sanktioner ikke stå alene, men bør være en del af en "pakke" af forskellige ikke-voldelige aktioner mod et land, som overtræder menneskerettigheder eller ikke overholder internationale aftaler. En sådan pakke kan bestå af f.eks. dialog, diplomatisk intervention, fordømmelse af regimet, isolation af regimets ledere, støtte til civilsamfundet i det pågældende land osv.
- FN's sikkerhedsråd bør lære af erfaringerne fra de omfattende handelssanktioner, som blev brugt mod Iraks regime. Sanktionerne havde en meget begrænset effekt, var ikke medvirkende til regimets fald, men var til stor skade for den irakiske befolkning. Der skal derimod sættes på brugen af smarte sanktioner. Formålet med de smarte sanktioner skal være at ramme regimet og undgå at ramme lokalbefolkningen.

- FN-forbundet foreslår, at der følges op på Stockholms Processens anbefalinger, således at sanktionsregimet kan blive et vigtigt supplement til andre former for opretholdelse af international fred og sikkerhed og bidrage til overholdelse af menneskerettighederne.

Noter

---

¹ Reglerne om Generalforsamlingens sammensætning, funktioner og beføjelser, afstemning og forretningsgang fremgår af kapitel IV (art. 9-22) i De forenede nationers pagt.

² Under den 58. samling 22.09. – 23.12.03 behandlede Generalforsamlingen 170 dagsordenspunkter med 700 tilhørende dokumenter, og der blev vedtaget 280 resolutioner.

³ Resolution A/RES/58/126 Revitalization of the work of the General Assembly, vedtaget af FN's generalforsamling den 19. december 2003 (Her gengivet i forkortet oversættelse)

Styrkelse af Generalforsamlingens autoritet og rolle

1. Medlemsstaterne bekræfter på bestemmelserne i FN's pagt og i Millennium Erklæringen om Generalforsamlingens centrale rolle,
2. Sikkerhedsrådet opfordres til (pagtens art. 24) regelmæssigt at fremsende rapporter til drøftelse i Generalforsamlingen vedrørende emner af aktuel international interesse.
3. Sikkerhedsrådet opfordres til at forbedre kvaliteten i den årlige rapport til Generalforsamlingen, således at Generalforsamlingen får en selvstændig, analytisk og vægtig oversigt over rådets arbejde.
4. I forbindelse med Generalforsamlingens debat vedrørende Sikkerhedsrådets årlige rapport skal formanden give forsamlingen sin vurdering af et evt. behov for yderligere behandling af rapporten, herunder om behovet for og indholdet af Generalforsamlingens reaktioner på rapporten
5. Generalforsamlingens formand bør fortsat jævnligt briefes af Sikkerhedsrådets formand vedr. rådets arbejde, således at Generalforsamlingens formand kan informere medlemsstaterne herom.
6. Formændene for Generalforsamlingen, ECOSOC og Sikkerhedsrådet bør mødes regelmæssigt for at sikre øget samarbejde, koordinering og komplementaritet i de tre organers arbejde. I den forbindelse kan formanden for Sikkerhedsrådet drøfte Sikkerhedsrådets planer for tematiske drøftelser med formændene for Generalforsamlingen og for ECOSOC. Formanden for Generalforsamlingen informerer medlemsstaterne om resultatet af disse møder.
7. Hvert år i juni måned vil den kommende formand for Generalforsamlingen på grundlag af synspunkter fremsat af medlemsstaterne og efter konsultationer med den siddende formand og Generalsekretæren foreslå et emne eller emner af global interesse, som medlemsstaterne opfordres til at kommentere under den kommende samlings generaldebat. Dette antaster dog ikke medlemsstaternes ret til fuldt og helt at beslutte indholdet af deres indlæg i generaldebatten.
8. Der bør i højere grad reklameres for Generalforsamlingens arbejde og beslutninger. Støtten fra Sekretariatets Department of Public Information skal intensiveres og styrkes. Generalsekretæren anmodes om at udarbejde anbefalinger herom til Generalforsamlingen.
9. Medlemsstaterne og Sekretariatet bør overveje initiativer til bedre opfølgning på Generalforsamlingens resolutioner, så som fremskaffelse af rettidige input til Generalsekretærens rapporter og sikre gennemslagskraft for forslag, der vil fremme opfølgningen på større FN-konferencer og topmøder.
10. De personaleresourcer, der er til rådighed for formandsembetet vil blive forøget med 5 stillinger med virkning fra den 59. samling.
11. Der skal fremskaffes kontorplads til den kommende præsident for Generalforsamlingen i overgangsperioden med virkning fra valget af præsidenten for den 59. samling.

Forbedring af Generalforsamlingens arbejdstilrettelæggelse

Der er behov for en yderligere rationalisering for at forbedre Generalforsamlingens effektivitet og gøre dens resultater mere produktive.

1. Generalkomiteen skal mødes under hele samlingen og foretage en yderligere forbedring af sin arbejdstilrettelæggelse for at øge effektiviteten. Udvalget skal spille den ledende rolle i rådgivningen til Generalforsamlingen vedrørende en effektiv tilrettelæggelse, koordinering og ledelse af dens arbejde. I den forbindelse vil Generalforsamlingen også overveje forslag til reform af Generalkomiteen.
2. Det kunne være en fordel for arbejdet i Generalforsamlingens hovedudvalg, hvis det planlægges i to selvstændige perioder under samlingen. Omlægningen af udvalgenes arbejde bør ske med virkning fra den 60. samling, og bør være udgiftsneutral. Generalsekretæren anmodes om inden den 1. februar 2004 at fremlægge flere muligheder til behandling i Generalkomiteen, der tager højde for de relevante mellemstatslige institutioners behov, og deres forskellige mødelokaliteter samt budgetproceduren. Generalkomiteen skal i den 1. juli 2004 udarbejde anbefalinger til beslutning i Generalforsamlingen.
3. Generalforsamlingen skal overveje at gennemføre flere interaktive debatter vedrørende punkter på dagsordenen. Ved hver samlings begyndelse vil Generalkomiteen fremlægge forslag til program for og formen af interaktive debatter.

-
4. Med henblik på at forbedre det begrebsmæssige indhold i Generalforsamlingens dagsorden, anmodes Generalsekretæren om inden den 1. marts 2004 at forelægge til behandling i Generalforsamlingen en illustrativ generalforsamlingsdagsorden baseret på alle dagsordenspunkterne fra den 58. samling, opstillet efter organisationens prioriteringer for perioden 2002-05. Generalkomiteen udarbejder inden den 1. juli 2004 anbefalinger vedrørende sagen til beslutning i Generalforsamlingen.

Generalforsamlingen prioriteringer for 2002-05 er (i h.t. resolution 55/234):

- *Opretholdelse af international fred og sikkerhed*
  - *Fremme af bæredygtig økonomisk vækst og bæredygtig udvikling i overensstemmelse med de relevante generalforsamlingsresolutioner og de seneste FN-konferencer*
  - *Udviklingen af Afrika*
  - *Fremme af menneskerettigheder*
  - *Effektiv koordinering af den humanitære bistand*
  - *Fremme af retfærdighed og international ret.*
  - *Nedrustning*
  - *Narkotikakontrol, kriminalitetsforebyggelse og bekæmpelse af international terrorisme i alle dens skikkelser og udtryksformer*
5. Generalkomiteen skal inden den 1. juli 2004 udarbejde forslag vedrørende en kortere dagsorden til beslutning i Generalforsamlingen. Dette sker på grundlag af forslag udarbejdet af formanden for Generalforsamlingen i samråd med Generalsekretæren og efter konsultationer med interesserede medlemsstater, herunder forslag til at gøre flere dagsordenspunkter 2-årige eller 3-årige og forslag til sammenlægning eller udeladelse af punkter på Generalforsamlingens sædvanlige dagsorden
6. Generalforsamlingsresolutioner bør være mere koncise, målrettede og handlingsorienterede. Hvor det er hensigtsmæssigt bør flere af Generalforsamlingens handlinger ske i form af beslutninger. Præambulære paragraffer i Generalforsamlingens resolutioner bør normalt holdes på et minimum.
7. Det store omfang af den dokumentation, der fremsendes til behandling i Generalforsamlingen, bør reduceres. Forslagene vedrørende en kortere dagsorden bør ledsages af forslag til reduktion af dokumentationens omfang.
8. Praksis og arbejdsmetoder i Generalforsamlingens hovedudvalg skal forbedres. Generalsekretæren udarbejder sammen med tidligere udvalgsformænds et historisk og analytisk notat vedrørende hovedudvalgenes praksis og arbejdsmetoder til behandling i Generalkomiteen. Generalkomiteen skal inden den 1. juli 2004 udarbejde anbefalinger til Generalforsamlingens beslutning.
9. For at skabe bedre planlægning og bedre arbejde i hovedudvalgene, vil medlemmerne af hovedudvalgenes bureauer blive valgt tre måneder forud for næste samling. Denne praksis er allerede gældende for formanden og viceformændene for Generalforsamlingen.

⁴ General Committee er et udvalg af proceduremæssig karakter. Det består af formanden og de 21 viceformænd for Generalforsamlingen samt formændene for de 6 hovedudvalg. General Committee beskæftiger sig med sager vedrørende dagsordenen og koordinerer udvalgenes aktiviteter.

⁵ Generalforsamlingens arbejde finder dels sted i plenarforsamlingen, dels i de 6 hovedudvalg, som er oprettet under Generalforsamlingens forretningsorden.

1. udvalg beskæftiger sig med nedrustning og spørgsmål vedrørende international sikkerhed, 2. udvalg med økonomiske og udviklingspolitiske spørgsmål, herunder miljø, 3. udvalg med menneskerettighedsspørgsmål, sociale spørgsmål, flygtningespørgsmål og kulturelle spørgsmål, 4. udvalg med særlige politiske spørgsmål og afkolonisering, f.eks. Mellemøstsituationen og fredsbevarende operationer, 5. udvalg med FN's administration og budget og 6. udvalg med retlige spørgsmål.

⁶ Generalforsamlingen vælger sin formand for hver samling, dvs. for et år ad gangen (pagtens artikel 21).

⁷ En tremands-ledelse, der ud over den siddende formand består af den foregående og den kommende formand for Generalforsamlingen.

⁸ Under 58. samling startede arbejdet i de 6 hovedudvalg i slutningen af september 2003.

1. udvalg, 4. udvalg og 6. udvalg sluttede deres arbejde den 7.11., 3. udvalg den 21.11., 2. udvalg den 5.12 og 5. udvalg den 23.12.

⁹ FN-pagtens bestemmelser vedrørende ECOSOC er indeholdt i kapitel IX (artiklerne 55-60), der redegør for FN's målsætninger og funktioner inden for internationalt økonomisk og socialt samarbejde og i kapitel X (artiklerne 61-72), der definerer Det økonomiske og sociale råds sammensætning, funktioner og beføjelser, afstemningsregler og forretningsgang.

Pagten pålægger i henhold til kapitel IX FN at fremme

- forbedring af levevilkårene, fuld beskæftigelse samt fremskridt og udvikling med hensyn til økonomiske og sociale forhold
- løsninger på internationale økonomiske, sociale, sundhedsmæssige og beslægtede problemer, og internationalt samarbejde på det kulturelle og på uddannelsesområdet
- almen respekt for og overholdelse af menneskerettigheder og fundamentale frihedsrettigheder for alle uden forskel med hensyn til race, køn, sprog eller religion.

Ansvar for at udføre disse funktioner er overdraget til Generalforsamlingen og under dens myndighed til Det økonomiske og sociale råd (ECOSOC).

I henhold til pagtens kapitel X kan ECOSOC udføre eller iværksætte ECOSOC undersøgelser og rapporter vedrørende internationale økonomiske, sociale, kulturelle, uddannelsesmæssige, sundhedsmæssige og beslægtede sager. Rådet kan afgive anbefalinger vedrørende sådanne sager til Generalforsamlingen, til FN's medlemslande, og til de berørte særorganisationer. Det kan også afgive anbefalinger med det formål at fremme respekt for og overholdelse af menneskerettigheder. Det kan forberede forslag til konventioner til forelæggelse for Generalforsamlingen vedrørende sager inden for dets kompetenceområde og det kan indkalde til internationale konferencer om disse emner. Rådet kan indgå aftaler med særorganisationer og arrangere konsultationer med NGO'er.

ECOSOC havde oprindeligt 18 medlemmer, som blev forøget til 27 ved en ændring af pagtens artikel 61, besluttet i 1963. I 1971 blev artikel 61 igen ændret, idet rådet blev udvidet til de nuværende 54 medlemmer.

Medlemspladserne er geografisk fordelt med 14 medlemmer fra de afrikanske stater, 11 fra Asien, 6 fra de østeuropæiske lande, 10 fra de latinamerikanske og caraibiske lande og 13 fra gruppen af vesteuropæiske og andre lande.

Hvert år vælges 18 medlemmer til ECOSOC for en 3-års periode. Danmark var sidst medlem 1999-2001 og forventes at blive medlem igen for perioden 2005-08.

I henhold til pagtens artikel 68 skal ECOSOC oprette kommissioner inden for de økonomiske og sociale områder og til fremme af menneskerettigheder samt andre kommissioner efter behov inden for rådets funktionsområde.

Disse funktionelle kommissioner er:

- Kommissionen for social udvikling (CsocD)
- Kommissionen for kriminalitetsforebyggelse og strafferetspleje (CCPCJ)
- Menneskerettighedskommissionen (CHR) med underliggende arbejdsgrupper og Underkommissionen ligeledes med underliggende arbejdsgrupper
- Kommissionen vedrørende narkotika (CND)
- Kommissionen for befolkning og udvikling
- Kommissionen for videnskab og teknologi
- Kommissionen for bæredygtig udvikling (CSD)
- Kommissionen for kvinders status (CSW)
- Den statistiske kommission
- FN's forum for skove

Hertil kommer et antal regionale kommissioner, der tager sig af økonomiske og udviklingsmæssige problemer i forskellige geografiske områder:

- ECE – Den økonomiske kommission for Europa
- ECA – Den økonomiske kommission for Afrika
- ECLAP – Den økonomiske kommission for Latinamerika og Caraibien
- ESCAP – Den økonomiske og sociale kommission for Asien og Stillehavet
- ESCWA – Den økonomiske og sociale kommission for Vestasien

Endvidere er der inden for det økonomiske og sociale område

- en lang række underliggende, som dels ligger under Generalforsamlingen, under ECOSOC, og under Sekretariatet (se note XVI).
- FN's fonde og programmer (se note XVII) og
- FN's særinstitutioner (se note XVIII)

¹⁰ Bretton Woods institutionerne er fællesbetegnelsen for Verdensbanken og Den internationale valutafond (IMF)

De blev oprettet som resultat af konferencen i Bretton Woods i New Hampshire, USA i juli 1944 med deltagelse af 44 senere FN-lande. Hovedsæderne ligger i Washington. Det fælles mål for Verdensbankgruppens institutioner er at reducere fattigdom og forbedre menneskers levestandard ved at fremme bæredygtig økonomisk vækst og udvikling. I udgangspunktet skulle institutionerne have været en del af FN-systemet, men nægtede i 1946 at underskrive de erklæringer, der ville have gjort dem til FN-særorganisationer.

Verdensbankgruppen består af

- Verdensbanken, der ejes af medlemslandene. Aktieposterne er fordelt efter størrelsen af de enkelte landes økonomi. De største aktionærer er USA med 16,41%, Japan 7,87%, Tyskland 4,49%, Storbritannien 4,31% og Frankrig 4,31%
  - o IBRD – Den internationale bank for genopbygning og økonomisk udvikling (184 medlemmer)
Blev stiftet med det formål at fremme internationale kapitalbevægelser til produktionsformål og for at bidrage til finansiering af genopbygningen af lande, der var blevet ødelagt af 2. verdenskrig. Bankens hovedformål er nu at yde udlån til produktive projekter eller til finansieringsreformprogrammer, der fører til vækst i bankens mindre udviklede medlemslande. Banken forsøger også at øge den del af udlånet, der direkte hjælper de fattigste mennesker i udviklingslandene.
Udlån i 2003: 11,2 milliarder dollars til 99 aktiviteter i 37 lande
  - o IDA – Den internationale udviklingssammenslutning (164 medlemmer)
Formålet er at fremme økonomisk udvikling ved at stille midler til rådighed for de mindre udviklede områder i verden på mere fordelagtige vilkår end for almindelige lån.
Udlån i 2003: 7,3 milliarder dollars til 141 aktiviteter i 55 lande..
- IFC – Den internationale finansieringsinstitution (175 medlemmer)
Institutionens specielle formål er at fremme væksten i den private sektor og hjælpe produktive private virksomheder i udviklingslandene, hvor sådanne virksomheder kan fremme økonomisk udvikling.
Investeringer i 2003: 3,9 milliarder dollars i 204 virksomheder i 64 lande
- ICSID – Det internationale center for bilæggelse af stridigheder på investeringsområdet (139 medlemmer)
Medlemskab af centeret forudsætter ratifikation af Traktaten vedrørende bilæggelse af stridigheder på investeringsområdet (1965). Konventionen stiller en frivillig mekanisme til rådighed for bilæggelse af stridigheder mellem regeringer og fremmede investorer.
- MIGA – Organisationen for multilaterale investeringsgarantier (163 medlemmer)
Blev stiftet ved en international traktat i 1988. Organisationens formål er at fremme produktive investeringer mellem medlemslandene, specielt investeringer i udviklingslande.

Banken er blevet meget kritiseret for sine strukturtilpasningsprogrammer, som tidligere kunne medføre nedskæringer i de offentlige budgetter i modtagerlandene, som krav for at disse kunne låne penge. Miljøorganisationer har også kritiseret banken for ikke at tage miljøhensyn ved støtte til projekter. I dag baseres låneaftaler på de så kaldte "Fattigdomsformindskende Strategipapirer" (PRSP's), der i princippet i udgangspunktet skal formuleres af modtagelandene selv, i samarbejde med deres civilsamfund.

Den internationale valutafond (IMF) var oprindeligt tænkt som en vogter af fastkursregimet, men Fondens formål er nu:

- at fremme internationalt monetært samarbejde gennem rådgivning og samarbejde
- at lette udvidelse og balanceret vækst i den internationale handel og derved bidrage til fremme og opretholdelse af et højt niveau for beskæftigelse og realindkomst
- at fremme stabiliteten i valutakurserne og velordnede valutakursaftaler
- at bidrage til etableringen af multilateralt betalingsystem og afskaffelse af restriktioner på valutaområdet
- at bistå medlemmer gennem midlertidig tilvejebringelse af finansielle ressourcer to at afhjælpe manglende tilpasning i deres betalingsbalance (strukturtilpasningsprogrammer).

Hvert medlemsland har tegnet sig for en fastsat kvote, som afgør stemmевægten. IMF har 184 medlemslande, som tilsammen har tegnet sig for 296 milliarder dollars (2003), heraf har USA tegnet sig for 51,2 milliarder.

Særligt IMF har været i kritikernes søgelys for sin liberalistiske filosofi (blandt andet udtrykt gennem Fondens ønske om at ukritisk deregulere markederne), som ikke virker fattigdomsbekæmpende.

¹¹ I 1947 indgik en række lande GATT-aftalen (Den generelle aftale om Udenrigshandel og Told), som i 1948 skulle have været en del af en International Handelsorganisation (ITO). Indenrigspolitiske forhold i USA forhindrede dengang dette, men i 1995 blev GATT afløst af Verdenshandelsorganisationen (WTO). Mens GATT er en handelsaftale, er WTO en egentlig organisation, der bygger på WTO-pagten og en revideret GATT-aftale. WTO er den eneste verdensomspændende organisation, der beskæftiger sig med samhandelsregler mellem landene. Alle medlemslande forpligter sig til at importere og eksportere varer på reel og retfærdig vis og uden at diskriminere enkelte lande. Ideen bag WTO er at nedsætte tolden for industrivarer, så alle lande får bedre mulighed for at eksportere deres varer. Medlemslandene må ikke forbyde import af særlige varer, og de må heller ikke have kvoter for, hvor meget de vil aftale af en vare.

WTO har mandat til at dømme i handelskonflikter og om nødvendigt idømme et land sanktioner, hvis det overtræder WTO's regler.

Verdenshandelsorganisationen, som har hovedsæde i Geneve, har 146 medlemmer, som tilsammen repræsenterer 97% af verdenshandelen.

---

¹² Da Verdensbanken og IMF ikke blev en formel del af FN-systemet, blev det først og fremmest ECOSOC, der blev forum for FN's økonomiske diskussioner. Flere under- og særorganisationer er oprettet til at tage sig af forskellige økonomiske aspekter.

På baggrund af diskussioner om en særlig International Udviklingsautoritet (IDA), blev først FN's Særlige Fond etableret i 1959, der udviklede sig til UNDP (FN's Udviklingsprogram). Hvor tanken var, at FN's IDA skulle supplere eller overtage Verdensbankens udlån til udviklingslandene, yder UNDP først og fremmest gavebaseret teknisk bistand. UNCTAD (FN's Konference for Handel og Udvikling) blev i 1964 oprettet på foranledning af udviklingslandene som et forum for deres krav om en ny international økonomisk orden (NIEO). Oliekriserne, faldende råvarepriser, stigende renter og gældskrisen øgede dog Verdensbankens og IMF's rolle og indflydelse i udviklingslandene på bekostning af UNCTAD's, og organisationen udfører i dag mest forskning, analysearbejde, politikanbefalinger samt begrænset teknisk bistand.

¹³ Monterrey konferencen, FN's internationale højniveau-konference vedrørende finansiering af udvikling, blev afholdt i Monterrey, Mexico i marts måned 2001. Konferencen vedtog Monterrey Consensus, som fastslår det internationale samfunds beslutning om at udrydde fattigdom, opnå bæredygtig økonomisk udvikling og fremme bæredygtig udvikling inden for et retfærdigt økonomisk system, der er åbent for alle. Teksten slutter med en forpligtelse til at styrke FN som den centrale organisation i fornyelsen af det internationale økonomiske system i samarbejde med Verdensbanken, Den internationale valutafond (IMF) og Verdenshandelsorganisationen (WTO).

FfD processen (Financing for Development) startede i 1999 under forsæde af bl.a. den danske FN-ambassadør Jørgen Bøjer, og FN-forbundet har været en central dansk NGO i processen.

På FN's 60. generalforsamling i 2005 vil der blive gjort status på opfølgningen på Monterrey-konferencen.

¹⁴ Udviklingsmålene (Millennium Development Goals) – også kaldet 2015-målene - fremgår af Millennium Erklæringen:

1. At halvere andelen ved år 2015 af verdens befolkning med indkomster mindre end en dollar om dagen og andelen af mennesker, der lider af sult og ved samme tid at halvere andelen af mennesker, som ikke kan nå frem til eller har råd til rent drikkevand.
2. At sikre at børn over alt, såvel drenge som piger, på samme tidspunkt vil være i stand til fuldstændig at gennemføre grundskolen, og at piger og drenge vil have lige adgang til alle uddannelsesniveauer.
3. At fremme ligestilling mellem kønnene og forbedring af kvinders status som effektive måder til bekæmpelse af fattigdom, sult og sygdom og til at stimulere udvikling, som er virkelig bæredygtig.
4. Ved år 2015 at have reduceret spædbarnsdødeligheden og dødeligheden blandt børn under fem år med to tredjedele af den nuværende dødelighed.
5. Ved år 2015 at have reduceret dødeligheden blandt gravide og fødende kvinder med tre fjerdedele af den nuværende dødelighed.
6. At til den tid have standset og begyndt at reducere udbredelsen af HIV/AIDS, malariaens svøbe og andre store sygdomme, som hjemsøger menneskeheden.
7. Sikre miljøvenlig og bæredygtig udvikling.
8. At udvikle stærke partnerskaber med den private sektor og med frivillige organisationer i stræben efter udvikling og udryddelse af fattigdom.

¹⁵ Som formand for høj-niveau panelet er udpeget Thailands tidligere premierminister Anand Panyarachun.

De øvrige 15 medlemmer er

- Gro Harlem Brundtland fra Norge, tidligere statsminister og tidl. generaldirektør for WHO
- Joao Clemente Baena Soares fra Brasilien, tidligere generalsekretær for OAS
- Enrique Iglesias fra Uruguay, præsident for den inter-amerikanske udviklingsbank
- Amre Moussa fra Ægypten, generalsekretær for den arabiske liga,
- Mary Chinery-Hesse fra Ghana, tidligere underdirektør i ILO
- Salim Ahmed Salim fra Tanzania, tidligere generalsekretær for OAU
- Sadako Ogata fra Japan, tidligere flygtningehøjkommissær
- Gareth Evans fra Australien, tidligere udenrigsminister
- Nafis Sadik fra Pakistan, tidligere direktør for FN's befolkningsfond.
- Satish Nambiar fra Indien, tidligere general og øverstkommanderende for UNPROFOR
- Brent Scowcroft fra USA, pensioneret general og tidligere national sikkerhedsrådgiver
- David Hannay fra England, tidligere FN-ambassadør og udsending til Cypern
- Yevgeny Primakov, tidligere premierminister i Rusland
- Robert Badinter fra Frankrig, tidligere justitsminister,

-
- Qian Qichen fra Kina, tidligere vicepremierminister og udenrigsminister

Panelets kommissorium er:

at foretage en opdateret undersøgelse af de nuværende globale trusler

at analysere fremtidige udfordringer for den internationale fred og sikkerhed

at identificere det bidrag, som kollektiv handling kan yde i forhold til disse udfordringer

at fremkomme med forslag til de ændringer, der er nødvendige for at sikre effektiv kollektiv handling, herunder ændringer i FN's primære organer. (Sikkerhedsrådet, Generalforsamlingen og Det økonomiske og sociale råd ECOSOC).

¹⁶ FAO: Food and Agriculture Organisation, WFP: World Food Programme, IFAD: International Fund for Agricultural Development.

¹⁷ Organer på det økonomiske og sociale område:

Stående udvalg:

- Kommissionen for bolig og bebyggelsesmiljø (HABITAT)
- Udvalget for program og koordinering (CPC)
- Udvalget for NGO'er
- Udvalget for forhandling med mellemstatslige organisationer

Ekspert-organer:

- vedrørende internationalt samarbejde i skatteanliggender
- vedrørende udviklingspolitik
- vedrørende transport af farligt gods
- vedrørende harmonisering af klassificering og mærkning af kemikalier
- vedrørende økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder (CESCR)
- vedrørende energi og naturressourcer til udviklingsformål
- vedrørende offentlig forvaltning og økonomi
- vedrørende geografiske navne
- vedrørende permanent forum for oprindelige folk

Beslægtede organer:

- Styrelsen for international narkotikakontrol (INCB)
- Det internationale Handelscenter (ITC (UNCTAD/WTO))
- Bestyrelsen for det internationale forsknings- og uddannelsesinstitut til fremme for kvinder
- Udvalget for FN's befolkningspris
- Styrelsen for programkoordinering af det fælles FN-program vedrørende HIV/AIDS (UNAIDS)
- Den internationale rådgivningsgruppe vedrørende bestråling af madvarer (ICGFI)
- Verdensturismeorganisationen (WTO/OMT)

Forsknings- og uddannelsesinstitutioner inden for de økonomiske, sociale og beslægtede områder

- FN's internationale forsknings- og uddannelsesinstitut til fremme af kvinder (INSTRAW)
- FN's institut for uddannelse og forskning (UNITAR)
- FN's internationale forskningsinstitut vedrørende kriminalitet og retfærdighed (UNICRI)
- FN's forskningsinstitut for social udvikling (UNRISD)

Traktatorganer på menneskerettighedsområdet

- Menneskerettighedskomiteen (HRC)
- Komiteen for økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder (CESCR)
- Komiteen mod tortur (CAT)
- Komiteen vedrørende afskaffelse af racediskrimination (CERD)
- Komiteen vedrørende barnets rettigheder (CRC)
- Komiteen til afskaffelse af diskrimination mod kvinder (CEDAW)

Miljøorganer

- Sekretariatet for konventionen vedrørende klimaforandring (UNFCCC)
- Det mellemstatslige panel vedrørende klimaforandring (IPCC)
- Ozon sekretariatet under Wien-konventionen for beskyttelse af ozonlaget og Montreal protokollen vedrørende stoffer der nedbryder ozonlaget
- Sekretariatet for konventionen vedrørende biodiversitet (CBD)
- Sekretariatet for konventionen vedrørende international handel med truede arter i den vilde fauna og flora (CITES)
- UNEP/CMS-sekretariatet for konventionen vedrørende bevarelse af vandrende arter af vilde dyr (CMS eller Bonn konventionen)

- Sekretariatet for Basel konventionen vedrørende kontrol med grænseoverskridende transport af farligt affald og dets bortskaffelse
- Sekretariatet for FN's konvention til bekæmpelse af ørkendannelse i lande der oplever alvorlig tørke og /eller ørkendannelse, specielt i Afrika (CCD)
- Den globale miljøfacilitet (GEF)
- Sekretariatet for konventionen vedrørende vådområder (RAMSAR)
- Den internationale union for beskyttelse af nye plantearter (UPOV)

Organer under Generalforsamlingen inden for det økonomiske, sociale og beslægtede områder:

- Det administrative udvalg vedrørende koordinering (ACC), hvor 25 FN-organisationer, fonde, programmer og særorganisationer er repræsenteret sammen med WTO og Bretton Woods institutionerne.
- Høj-niveau udvalget vedrørende gennemgang af det tekniske samarbejde mellem udviklingslandene

¹⁸ Under Generalforsamlingen er der en række fonde og programmer inden for det økonomiske, sociale og beslægtede områder:

- FN's befolkningsfond (UNFPA)
- FN's børnefond (UNICEF)
- FN's center for bolig-og bebyggelsesmiljø (UNCHS)
- FN's hjælpeorganisation for palæstinensiske flygtninge i Mellemøsten (UNRWA)
- FN's højkommissær for flygtninge (UNHCR)
- FN's konference vedrørende handel og udvikling (UNCTAD)
- FN's miljøprogram (UNEP)
- FN's narkotikabekæmpelsesprogram (UNDCP)
- FN's udviklingsfond for kvinder
- FN's udviklingsprogram (UNDP)
- Verdensfødevareprogrammet (WFP)
- Andre FN institutioner
  - o FN's højkommissær for menneskerettigheder (UNHCHR)
  - o FN's kontor for projektjenester (UNOPS)
  - o FN Universitetet (UNU)
  - o FN's kapitaludviklingsfond (UNCDF)
  - o FN's udviklingsfond for kvinder (UNIFEM)
  - o FN frivillige (UNV)
  - o Fælles FN program vedrørende HIV/AIDS (UNAIDS)

¹⁹ Ifølge pagtens artikel kan ECOSOC afslutte overenskomster med særorganisationerne, som i artikel 57 defineres som "forskellige ved regeringsaftaler oprettede særlige institutioner, der har vidtgående, i deres statutter fastsatte, mellemfolkelige opgaver på det økonomiske, sociale, kulturelle, undervisnings-, sundhedsmæssige og beslægtede områder".

Særorganisationerne er:

- Den internationale arbejdsorganisation (ILO)
- FN's fødevare-og landsbrugsorganisation (FAO)
- FN's organisation for uddannelse, videnskab og kultur (UNESCO)
- Verdenssundhedsorganisationen (WHO)
- Den internationale fond for landbrugsudvikling (IFAD)
- FN's organisation for industriel udvikling (UNIDO)
- Den internationale civile luftfartsorganisation (ICAO)
- Verdenspostforeningen (UPU)
- Den internationale telekommunikations union (ITU)
- Verdensorganisationen for meteorologi (WMO)
- Den internationale maritime organisation (IMO)
- Verdensorganisationen for ophavsret (WIPO)
- Den internationale finansieringsinstitution (IFC), som er en del af Verdensbankgruppen

²⁰ FN's udviklingsprogram (UNDP), FN's befolkningsfond (UNFPA), FN's børnefond (UNICEF)

²¹ Artikel 19 indeholder regler for fortabelse af stemmeret ved restance. Et medlemsland, som er i restance med betaling af sit bidrag til organisationen, skal ikke have nogen stemmeret i plenarforsamlingen, såfremt restancebeløbet er lig med eller overstiger bidragene for de to forudgående hele år. Plenarforsamlingen kan dog tillade et sådant medlemsland at stemme, såfremt den finder, at undladelsen af at betale skyldes omstændigheder, som medlemslandet ikke er herre over.

---

²² Tobin-tax er forslag om, at der pålægges en minimal afgift på internationale valutatransaktioner. Forslaget er egentlig tænkt som en bremsemekanisme på valutaspekulation o.lign., men er senere udviklet til at blive bidragende finansieringskilde til f.eks. FN.

²³ Den internationale domstol (ICJ) er indskrevet i FN-pagtens kapitel XIV, artiklerne 92-96. Der er desuden en særlig status for domstolen, som fastsætter regler for rettens sammensætning, Domstolens myndighedsområde, retsforhandling og responsa. Domstolen har sæde i Haag.

²⁴ Den internationale straffedomstol (ICC – International Criminal Court) blev grundlagt på en FN-konference i Rom 15.-17. juli 1998. Statutten – The Rome Statute of the International Criminal Court – blev godkendt efter afstemning, hvor 120 lande stemte for, 7 imod og 21 afstod fra at stemme. Traktaten, der opretter domstolen, trådte i kraft, da 60 medlemslande havde ratificeret den. Det skete den 1. juli 2002. Domstolen har sæde i Haag og udgøres af 18 uafhængige dommere. Indtil 14. juli 2003 havde 139 lande underskrevet traktaten, og heraf havde 91 medlemslande også ratificeret den.

Med etableringen af domstolen slås det fast, at det internationale samfund ikke længere vil tolerere krænkelse af menneskerettigheder uden at pålægge ansvar. Til forskel fra *ad hoc* tribunalerne vedr. Ex-Jugoslavien og Rwanda er domstolen permanent og udgør en meget omfattende mekanisme til strafforfølgelse af krigsforbrydere og forbrydere mod menneskeheden. Straffedomstolen udfylder et manglende led i den internationale retsorden, idet Den Internationale Domstol i Haag kun tager sig af sager mellem stater, mens ICC handler ud fra princippet om individuelt ansvar, som uden undtagelse må pålægges enhver i et regeringshierarki eller i en militær kommandolinie. Visheden om, at i det mindste nogle af de krigsforbrydere og lovovertrædere, der har begået forbrydelser mod menneskeheden eller folkemord, kan blive stillet for retten, vil virke afskrækkende, og det kan i sig selv tilskynde til afslutning af konflikter. Straffedomstolens opgave er at forfølge de groveste internationale forbrydelser. Den har ifølge statutens artikel 5 jurisdiktion med hensyn til følgende områder:

- folkedrab
- forbrydelser mod menneskeheden
- krigsforbrydelser
- aggression (angrebskrig)

Dog er domstolen indtil videre afskåret fra at dømme i sager vedrørende aggression, idet der ikke er opnået enighed om definitionen. Det forventes at kunne ske ved en revisionskonference, der afholdes i 2005.

Derimod var der enighed om definitionerne på folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden og krigsforbrydelser, som fremgår af statutens artikel 6, 7 og 8.

Definitionen i artikel 7 på forbrydelser mod menneskeheden omfatter følgende handlinger, hvis de begås som del af et omfattende og systematiske overgreb på en civilbefolkning:

- mord
- henrettelser
- slaveri
- deportering eller tvangsflytning af befolkning
- fængsling eller anden alvorlig begrænsning i den fysiske frihed i strid med international lov
- tortur
- voldtægt, sex-slaveri, påtvungen prostitution, påtvungen graviditet, påtvungen sterilisering eller andre former for seksuel vold af lignende art
- forfølgelse af politiske, racemæssige, nationale, etniske, kulturelle, religiøse, kønsmæssige grunde eller andre grunde, som er universelt anerkendte som utilladelige ifølge international lov
- fremtvungen forsvinden af personer
- apartheid forbrydelser
- andre umenneskelige handlinger af lignende karakter, som bevidst påfører store lidelser eller alvorlig legemsskade eller skade på det psykiske eller fysiske helbred.

²⁵ Reglerne om Formynderskabsrådet fremgår af FN-pagtens kapitel XII og XIII, artiklerne 75-91. Rådet var oprindeligt sammensat af de medlemslande, der administrerede FN's mandatområder samt de fem permanente medlemmer af Sikkerhedsrådet. Generalforsamlingen valgte derudover et antal medlemmer, således at der i Rådet var ligevægt mellem administrerende og ikke-administrerende lande. Den hurtige afkolonisering i 1960'erne medførte adskillige ændringer i Rådets sammensætning mellem 1960 og 1968.

²⁶ FN-pagten, artikel 71. "Det økonomiske og sociale råd kan træffe hensigtsmæssige ordninger om rådslagning med organisationer, der ikke er regeringsinstitutioner, og som er interesserede i sager inden for dets myndighedsområde.

Sådanne ordninger kan træffes med mellemfolkelige organisationer og, hvor det måtte være hensigtsmæssigt, med nationale organisationer efter rådslagning med vedkommende medlem af de Forenede Nationer.”

²⁷ I sin rapport til FN's 57. Generalforsamling (A/57/387) meddelte generalsekretæren, at han agtede at etablere et højniveaupanel, hvis formål er at sommeren 2004 fremkomme med anbefalinger til at styrke forholdet mellem FN og civilsamfundet. Formand for panelet er Brasiliens tidligere præsident Fernando Enrique Cardoso, hvor der sidder 12 fremtrædende personer: ambassadør Bagher Asadi (Iran), sociolog Dr. Manuel Castells (Spanien), tidligere miljøminister Birgitta Dahl (Sverige), Synergos' formand Peggy Dulany (USA), ambassadør Andre Erdos (Ungarn), menneskerettighedsaktivist Asma Khader (Jordan), tidligere miljøminister Juan Mayr (Colombia), NGO-aktivist Malini Mehra (Indien), CIVICUS' generalsekretær Kumi Naidoo (Sydafrika), tidligere UNICEF regionaldirektør Mary Racelis (Filipinerne), tidligere nationalbanksformand Prakash Ratilal (Mozambique), tidligere turist- og kulturminister Aminata Traore (Mali).

Panelets kommissorium er at foretage en vurdering af relationerne mellem FN og civilsamfundet, med det formål at formulere anbefalinger til generalsekretæren for at styrke samspillet mellem organisationen og civilsamfundet, inklusive parlamentarikere og den private sektor.

Panelet vil:

- Gennemgå eksisterende retningslinier, beslutninger og praksis vedrørende civilsamfundets adgang til og deltagelse i FN's forhandlinger og processer.
- Finde frem til de bedste sædvaner i FN og i andre internationale organisationer med det formål at identificere nye og bedre måder for samspil med NGO'er og andre civilsamfundsorganisationer.
- Undersøge måder hvorpå deltagelse af civilsamfunds repræsentanter fra udviklingslande kan støttes.
- Gennemgå hvordan FN's sekretariat er organiseret til at støtte, styre, erfaringsudveksle og evaluere FN's forhold til civilsamfundet.

²⁸ I FN-pagten kategoriseres civilsamfundet som NGO'er dækkende alt og alle der ikke er stater. Analytisk er det mere hensigtsmæssigt at skelne mellem samfundsformationens tre sfærer: stat og regering, virksomheder og erhvervsliv, samt civilsamfund; selv med denne distinktion bliver kategoriseringen for bred, da man under civilsamfundsbegrebet kan inkludere alt fra terrorister over religiøse bevægelser til miljø-aktivister. Derfor er kategoriseringen under omarbejdelse, og man har i FN set forskellige måder at fastsætte en minimumsdefinition samt udarbejde underkategorier; f.eks. blev der i forbindelse med FN's Miljø- og Udviklingskonference (UNCED, Rio de Janeiro, 1992) defineret ni hovedgrupperinger ("Major Groups"): Børn og unge, Kvinder, Oprindelige Folk, NGO'er, Fagforeninger, Landmænd, Teknologi og Videnskabsfolk, Lokale Myndigheder, Erhvervslivet.

²⁹ NGLS: UN's Non-Governmental Liaison Service

³⁰ Bl.a. ECOSOC-resolution 1996/31, ECOSOC-beslutning 1996/297, Generalforsamlings-resolutionerne 53/183, 53/189, 54/23, og Generalforsamlings-beslutningerne 51/467, 52/453, 53/452.

³¹ Blandt eksemplerne i regi af CSD, er udviklingen af de ni "Major Groups" (se fodnote 27) og deres rettigheder i forhold til kommissionens arbejde. Af senere initiativer for at udvikle civilsamfundets interaktion med CSD, er siden 1996 afholdelsen af "Multi-stakeholder Dialogues" som en del af det officielle program, hvor grupperne og regeringsrepræsentanter diskuterer problemer og løsningsforslag. Gennem 92-gruppen var FN-forbundet centralt involveret i dialogernes afvikling og den generelle NGO-organisering i forbindelse med Johannesburg-topmødet. En yderligere dimension ved "best practices" er udviklingen af civilsamfundets selvorganisering, hvor f.eks. NGO'erne involveret i CSD's arbejde har forsøgt at skabe rammer for denne; herfra kan hentes mange gode og dårlige erfaringer.

³² NGO-forslag til:

General Assembly NGO Resolution, 2000 - on NGO participation in the UN General Assembly

The General Assembly,

Recalling the relevant provisions of the Charter of the United Nations, in particular Article 10, which indicates that recommendations of the Economic and Social Council fall within the competence of the General Assembly, and Article 71, which empowers the Economic and Social Council to make suitable arrangements for consultation between the United Nations and non-governmental organizations;

Recalling Economic and Social Council resolution 1996/31 of 25 July 1996, which defines the nature and modalities of consultative relations between the United Nations and non-governmental organizations, setting forth arrangements for consultations with the Economic and Social Council, its commissions and other subsidiary organs, arrangements for participation of non-governmental organizations in international conferences convened by the United Nations and their preparatory process, and the principles to be applied regarding the establishment and the nature of consultative

---

relations; and which further calls for "appropriate seating arrangements and facilities for obtaining documents during public meetings of the General Assembly dealing with matters in the economic, social and related fields;"

Recalling Economic and Social Council decision 1996/297 of 25 July 1996, which calls upon the General Assembly to examine the question of the participation of non-governmental organizations in all areas of the work of the United Nations, in light of the experience gained through the arrangements for consultation between non-governmental organizations and the Economic and Social Council; as well as the interpretative statement read by the President of the Council upon the adoption of the decision;

Recalling General Assembly decision 52/453, which, recalling ECOSOC resolution 1996/31 and ECOSOC decision 1996/297, calls upon the Secretary-General to prepare and circulate for the General Assembly a report on existing arrangements and practices for the interaction of non-governmental organizations in all activities of the United Nations system; and General Assembly decision 53/452, which requests the Secretary-General to seek the views of Member States, members of the specialized agencies, observers and intergovernmental organizations, as well as the views of non-governmental organizations on his report;

Recalling the report of the Secretary-General on arrangements and practices for the interaction of non-governmental organizations in all activities of the United Nations system (A/53/170), and the views of members states, members of the specialized agencies, observers, intergovernmental and non-governmental organizations from all regions on the report of the Secretary-General (A/54/329), in which the importance of the contribution by non-governmental organizations to many areas of the work of the United Nations is recognized;

Recalling the procedures established for NGO participation in General Assembly special sessions devoted to follow-up to the United Nations World Conferences, inter alia, follow-up to the United Nations Conference on Environment and Development (A/51/467), to the World Summit for Social Development (A/54/23), to the International Conference on Population and Development (A/53/183) and to the Global Conference on the Sustainable Development of Small Island Developing States (A/53/189);

Recognizing the importance of the contribution by non-governmental organizations to the General Assembly, while maintaining the integrity of intergovernmental decision-making;

1. *Decides*, in light of the experience gained through the arrangements for consultation between non-governmental organizations and the Economic and Social Council, to invite non-governmental organizations to participate in its work and in the work of its Main Committees, Special Sessions and, as appropriate, subsidiary and ad hoc bodies in accordance with the procedures set forth in the annex;

2. *Decides* that Part VII of ECOSOC resolution 1996/31 shall apply to special sessions of the General Assembly, unless otherwise decided;

3. *Requests* the Secretary-General to ensure appropriate seating arrangements and facilities for obtaining official United Nations documentation for non-governmental organizations during open meetings of the General Assembly and of its Main Committees, Special Sessions and, as appropriate, subsidiary and ad hoc bodies, and to make provisions for non-governmental organizations at open meetings to make available their written contributions;

4. *Encourages* its Main Committees, Special Sessions and subsidiary and ad hoc Bodies to develop further ways and means to improve their substantive interaction with non-governmental organizations, inter alia, through consultations, dialogues, panel discussions, and, as appropriate, oral and written statements by NGOs;

5. *And requests* the Secretary-General to continue to explore ways and means of encouraging and facilitating the participation in its work of non-governmental organizations from all regions, particularly from the developing countries.

Annex:

- Procedures by which NGOs shall be granted consultative status to the General Assembly, its Main Committees, Special Sessions and Subsidiary and Ad Hoc Bodies

- NGOs eligible for consultative status with the General Assembly:

1. Upon adoption of this resolution, non-governmental organizations in general and special consultative status with the Economic and Social Council and those on the Roster shall be granted consultative status with the General Assembly, without prejudice to the formalization of procedures for granting consultative status with the General Assembly.

2. For other non-governmental organizations, the General Assembly shall establish procedures, taking into account those set forth in Economic and Social Council resolution 1996/31, to review new applications and to monitor consultative status with the General Assembly.

³³ Tidligere i år fik NGO'er ret til adgang til FN's dokumentdatabase

³⁴ I FN's Arbejdsorganisation, ILO, repræsenteres hvert land til de årlige ILO-konferencer af delegationer, bestående af repræsentanter for regeringen, arbejderne og arbejdsgiverne; regeringsrepræsentanterne kan afgive to stemmer, mens repræsentanterne for arbejderne og arbejdsgiverne hver kan afgive en stemme.

³⁵ Bæredygtig udvikling defineres af FN's Brundtland-kommission som: "udvikling som imødekommer de øjeblikkelige behov, uden at gå på kompromis med de fremtidige generationers mulighed for at sikre deres behov" (*Vores Fælles*

Fremtid, Brundtland-kommissionens rapport om miljø og udvikling, udgivet i Danmark i 1987 af FN-forbundet og Mellemlfolkeligt Samvirke).

36

- 1) Virksomheden bør støtte og respektere beskyttelsen af internationalt proklamerede menneskerettigheder inden for virksomhedens indflydelsesområde.
- 2) Virksomheden skal sikre, at den ikke medvirker til krænkelse af menneskerettighederne.
- 3) Virksomheden bør opretholde frihed til organisering og anerkende arbejdstageres ret til kollektive forhandlinger.
- 4) Virksomheden bør støtte afskaffelsen af alle former for tvangsarbejde.
- 5) Virksomheden bør støtte en effektiv afskaffelse af børnearbejde.
- 6) Virksomheden bør støtte afviklingen af diskrimination i arbejds- og ansættelsesforhold.
- 7) Virksomheden bør støtte en forsigtighedstilgang til miljømæssige udfordringer.
- 8) Virksomheden bør tage initiativ til at fremme større miljømæssig ansvarlighed.
- 9) Virksomheden bør opfordre til udvikling og spredning af miljøvenlige teknologier.

³⁷ Erklæringen om Retten til Udvikling, der siden 1986 har haft bred international tilslutning, vil udgøre et væsentligt grundlag for denne reform. Den repræsenterer en tankegang, som forener individernes borgerlige og sociale rettigheder og samtidig stiller krav til de overordnede rammer. Retten til Udvikling repræsenterer den helhedstænkning, FN-forbundet mener, der er brug for til at revitalisere det globale samarbejde om fred, bæredygtig udvikling og menneskerettigheder – og den folkelige opbakning hertil.

Retten til Udvikling har som et centralt element, at alle borgere skal have mulighed for at overleve, vokse op under sikre og acceptable vilkår og erhverve sig en grundlæggende indsigt og viden, som gør dem i stand til at bidrage aktivt til egen og andres udvikling gennem bæredygtige valg og mulighed for indflydelse.

Den internationale indsats for den enkeltes sikkerhed og overlevelses- og udfoldelsesmuligheder må prioriteres langt højere og på linie med eksempelvis indsatsen mod tortur og anden umenneskelig behandling. Det er FN-forbundets synspunkt, at Retten til Udvikling bør blive et samlende princip i bestræbelserne for at sikre fred, menneskerettigheder og bæredygtig udvikling.

³⁸ Den teknologiske udvikling har i de senere år på den ene side øget kløften mellem udviklede og udviklingslandene og har resulteret i den såkaldte digitale kløft. På den anden side præsenterer den nye teknologi også øgede muligheder for at borgerne i udviklingslandene, gennem øget adgang til information og kommunikation, får bedre muligheder for at påvirke egen udvikling. Teknologien giver samtidig mulighed for at nå længere ud og nå befolkningsgrupper, hvor det hidtil har været meget svært.

For at sikre at den teknologiske udvikling også bliver til fordel for de fattigste lande og befolkningsgrupper, er det væsentligt at både regeringer, internationale organisationer, NGO'er og ikke mindst det private erhvervsliv inddrages i bestræbelserne, altså at der tages udgangspunkt i den helhedstænkning som FN i de senere år har været eksponent for. Det er derfor også på denne baggrund at FN har valgt at afholde et Verdenstopmøde om Informationssamfundet (WSIS). Topmødet foregår i to faser dels i Geneve i 2003 og dels i Tunis i 2005 og fokuserer både generelt på den globale udvikling af Informationssamfundet og særligt på at finde løsninger der kan bygge bro over den digitale kløft.

Centralt i drøftelserne står menneskerettighederne og ikke mindst retten til adgang til den viden som gør det muligt at bidrage til egen udvikling og som sikrer mulighed for indflydelse. Et andet kerneelement er også at billig og åben adgang til den fysiske infrastruktur er en forudsætning for at de nye teknologiske tiltag får den ønskede effekt.

For FN-forbundet, som er aktivt involveret i processen, er det også væsentligt at spørgsmålet om informations- og kommunikationsteknologien inddrages i den overordnede udviklingsdiskussion som et væsentligt skridt på vejen mod opnåelsen af 2015 målene.

³⁹ Stockholm processen kom til verden efter initiativ af den svenske regering, og inddrog bl. a. regeringer, NGO'er og forskere. Formålet var at udarbejde forslag til måder at styrke FN's og medlemsstaternes anvendelse af målrettede sanktioner Stockholm processen anbefalinger, som blev drøftet i Sikkerhedsrådet i februar 2003, søger at øge sanktioners effektivitet ved at ændre og forbedre brugen af dem, samtidig med at utilsigtede negative konsekvenser minimeres. På sanktionsområdet har der tidligere været 2 initiativer: Interlaken processen, der fokuserede på økonomiske sanktioner og Bonn/Berlin processen, der handlede om våbenembargo samt om sanktioner på rejseområdet.